Q. F. F. Q. J. E. D.

DISPUTATIO JURIDICA 30

DE

JURE CURSUUM PUBLICORUM,

QUAM

Consensu Magnifici ac Nobilissimi JCtorum Ordinis,

PRÆSIDE

VIRO NOBILISSIMO, AMPLISSIMO, CONSULTISSIMO ATQUE EXCELLENTISSIMO

DN. MICHAELE FRIDERICO LEDERERO,

JCTO ET ANTECESSORE IN HAC ALMA DECANTATISSIMO, CURIÆ ELECTORIS, SCABINATUS ET FACULTATIS JURIDICÆ ASSESSORE GRAVISSIMO,

DN. PATRONO ATQUE PRÆCEPTORE SUO OBSERVANDO,

Publico Examini exponit

LAURENTIUS JOACHIMUS Stroph/

Jeverâ Frisius,

In Auditorio ICtorum,

ad diem Aprilis.

WITTEBERGÆ,

Typis MICHAELIS Wendt/

ANNO 1669.

I.

QUò majoribus & frequentioribus per vias publicas proficiſcentes expoſiti ſunt periculis, accreſcente quotidie latronum prædonumq; copia; eò exactiori induſtriâ Principi invigilandum, ut antea paretur tempeſtivè, & ſervetur perpetuò ſecuritas. Quod ſi enim viæ publicæ promiſcuis invaſionibus & nefandis peſſimorum hominum, vitam humanam pretio nummario poſtponentium, latrociniis paterent, nullus certe peregrinantium felicem ſperare aut ſibi promittere valeret reditum. Metuendum quoq; petulantiam illam eò faſtigii facile progresſuram, ut, quæ hactenus nemoribus & ſylvis circumcluſa, in ipſa civitatis ac Reipubl. graſſetur viſcera. Quin & ipſi latrones ſibi invicem clades ſatis truculentas inferrent; omnibus tandem tumultuum & inſidiarum incendio quàm miſerrime conflagrantibus. Quod ſi ergo hoc ipſum gliſcere aut emergere incipiat, compeſcendum eo ſolidiori illius cura, cui tranquillitatis & quietis publicæ conſervatio cœlitus demandata. Nec alii id ſpartæ genus aſſignatum hactenus reperii, quam Reipubl. Principi, cujus proprium eſſe debet, ſubditis ſecuritatem præſtare, quæq; illi obſtaculo futura, removere penitus & propellere.

II. Romanis certe Imperatoribus id præcipuè curæ cordique perpetuo erat, ut publicam tuerentur conſervarentque quietem, conſtitutis eum in finem certis Magiſtratibus, quorum humeris illud officii genus imponerent. De præfecto urbi hæc tradit Ulpianus in *l. 1. §. 12. ff. de præfect. urb.* *Quies quoq; popularium, & diſciplina ſpectaculorum ad præfecti urbi curam pertinere videtur. Et ſane debet etiam diſpoſitos*

milites stationarios habere ad tuendum popularium quietem & ad referendum sibi quid ibi agatur. Nec minus de officio prasidis idem ipse ICtus in *l. 13. pr. ff. de offic. prasid.* sequentia effert: *Congruit bono & gravi prasidi curare, ut pacata atq; quieta provincia sit, quam regit, non quod difficile obtinebit, si sollicite agat, ut malis hominibus provincia careat, eosq; conquirat. &c.* Imo certos curatores viis publicis attribuere consueverunt, cujusmodi curatorem Agrippam generum suum Augustus esse voluit. Sveton. *in ejus vita.* Nec minus Alexandrum Cæsarem Romæ Urbis regionum & viarum quatuordecim curatores constituisse ex Lampridrio attestatur Petr. Gregor. *Syntag. Jur. univers. lib. 3. t. 13. n. 5.* Unde hoc ipsum tanti fecit Philippus Hassiæ Landgravius, ut dicere solitus sit. Man soll einen Fürsten kennen bey reiner Strasse/ guter Münze und Haltung beschehener Zusage. Dom. Arum. *ad Aur. Bull. c. 1. th. 11.*

III. Fateor quidem, ingenium humanum ita comparatum esse, ut non patiatur, difficultatibus & curis se consumi, nisi spe commodi atq; utilitatis futuræ comitetur & reficiatur. Nec Princeps illâ spe destitutus: suos enim facit omnes reditus occasione viarum publicarum provenientes. Ipsius equidem arbitrio relictum, vectigalia & telonia imponere permeantibus, augere & minuere; ingenti exinde emolumento & incremento fisco ipsius accedente. Æquitas itaq; naturalis eum obligat, ut commoda ex viis publicis percipiendo incommodis & oneribus quoq; seipsum fateatur obnoxium. Licet autem varii Principi suppetant modi, quibus quam salubertimè tùm viatoribus securitatem præstare, tùm omnibus in genere subditis prospicere potest: non postremo tamen loco ponenda mihi videtur institutio cursus publici. Certe, ut alias jucunda brevitas tædiosæ prolixitati præferenda; sic insignem negotiorum accelerationem cursus publici præstant. Quod enim alias homines longa itineris confectione non citra ingentem quandoque periclitationem nanciscerentur, illud aureo quasi compendio per cursus publicos consequuntur. Utut enim corporalis præsentia plus operetur, & feliciorem atque expeditiorem ut plurimum producat negoti-

negotii cujusvis inter diversos gerendi eventum; quod si tamen ea haberi nequit, præstat omnino mentem literis declaratam expectare, quam longa temporis intercapedine & magna expensarum profusione coram conferre.

IV. Silentio transeo vectigalia, quæ cursuum publicorum ministri fisco inferunt, vel inferre obstricti sunt; in præsens sufficiat vigore antedictorum, commendari nostrum thema à securitate, quàm cives non modo sed & peregrini peregrinantes quàm cumulatissimè percipiunt. Coercetur sanè immane quantum belluina latronum audacia, si certiores facti, ad Principem omnia, quæcunque in quovis territorii angulo, etiam remotissimo geruntur, tempestive satis perferri Joach. Cluten. *in syllog. rem quotid. conclus. 22. lit. B. ad fin.* Christoph. Besold. *Thesaur. pract. sub voce.* Post. Johann. Limnæus *de Jure Publ. lib. 2. c. 9 n. 134.* Placet verba Goldasti *tom. 3. Constit. Imperial.* emphatica ad commendationem cursuum publicorum meliorem ex Limnæo d. l. huc transferre: *Per hanc enim & legationum utilitas, & ordinationum nostrarum celeritas explicatur. Hac & aulicis potestatibus per varias jussiones ministrat effectum. Hæc crebris illationibus nostrum ditat ærarium; ut penè quicquid in Republ. geritur cursuali ministerio compleatur.*

V. Nos, ut pauca de prædicto themate in chartam præsentem conjiciamus, præfata impellit commendatio. Inscriptionem itaque & rubricam quod attinet, de jure cursuum publicorum eadem concepta. Dicuntur cursus publici, tùm quia sumptus in eos ex publico expediebantur, tùm, quia & hodie eorum usus omnibus patescit, tum quia in publicum instituti emolumentum. Venit hodie jus nostrum cursuum publicorum nomine juris postarum. Quæ ipsa inscriptio primo quidem intuitu lectorem de facili posset offendere, cum vox postæ nec in jure nostro, nec in clasico facilè reperiatur auctore, ut proinde illius usurpatio evitanda magis & fugienda quam arripienda & defendenda videatur. Verum vocabuli postæ frequentia eos, quorum palato dicta inscriptio arridet, satis excusatura, quod aliarum vocum copia in promptu satis, quibus utut puritas sermonis eas fastidiat,

diat, usus tamen quotidianus & receptio subsequens ob insignem, quam indicunt efficaciam, non vulgarem conciliavere auctoritatem. Non adeò interea erraverimus, si vocem synonimicam *postas* latinorum foro non repugnare asseveraverimus. Videtur quippe appellatio ab officio eorum, qui cursibus publicis præpositi desumpta, & initio concreto propria abstracto quoq; deinceps communicata esse. Præfecti equidem cursibus publicis seu postis dicuntur quasi positi collocatique certis in locis & semper in procinctu excubantes. Limnæus *d. l. n. 133.* Nobis tamen videtur sincerius longe Romanos nostrum negotium per voces *cursus publici* expressisse; motis proinde, ut satius duxerimus Romanos imitari & nostram dissertationem de jure cursuum publicorum quàm postarum inscribere.

VI. Ordinis ratio exigit, ut in originem postarum inquiram. Herodotum Xerxi & Svetonium Augusto eam tribuere tradit Petr. Gregor. *Synt. jur. unic. lib. 17. c. 12. n. 9.* Sed vero usum quidem cursuum publicorum dictis Xerxis & Augusti temporibus cognitum satis fuisse concedo, initium tamen & originem cursuum publicorum iisdem; assignare merito addubito. Alii igitur Scriptores uno fere ore Cyro Persarum Regi & Monarchæ eam transscribunt ut ipse illius quod in regno suo vastissimo ageretur, eo celerius copiam habere potuerit. Notant vulgo ex Xenophonte *lib. 8. de Cyri instit.* Cyrum diuturni itineris intercapedine stabula constituisse, equorumq; curatores & certos homines, literas eo per latas ad proximum stabulum delaturos, ex quo ad viminium denuo transferebantur. In hisce insuper stabulis & mansionibus equi ex publico ad usum cursorum celebrantur Angaræ & Astandæ vocati. Anton. Perez. *prælect. ad Cod. de cursu publ. n. 1.* Digna sunt verba Taboëtii ut ex Limnæo d. l. n. 138. huc transferantur. *Stationes* inquit ille, *equestres & cursus publicos Cyrus Persarum Rex, & totius orientis Monarcha, Scytas bello petiturus instituit, quingentis annis ante Christi nativitatem. Eas ille stationes vocavit ἱππάγγελον δρόμον, id est, cursum equestrem, coacta & publica festinationis, & itineris raptim expediendi gratia:*

in quo ad cursum publicum plures equi dispositi forent. Taceo quæ sacra scriptura de Ahasvero testatur, ipsum literas annulo suo obsignatas per veredarios ad omnes provincias citissimo cursu euntes misisse. Hic notasse sufficit Persas Græcos quoque imitatos esse, dum ex Herodoto attestante certos nuncios ab illorum Imperatoribus in regiis viis constitutos esse, qui mutuas sibi operas præstabant, & edicta ab ipsis edita peculiari celeritate subditis deferebant, constat.

VII. Romani deinceps, ob insignem, quam deprehenderunt utilitatem, publicos instituere cursus ceperunt, adeò, ut primus statim Julius Cæsar, qui fundamenta Romanæ Monarchiæ, quæ per multas seculorum intercapedines quàm felicissimè duravit, illorum curam habuerit. Ita enim legitur in *lib. 3. Cæsaris de bello civili: Nisi nuncii de victoria Cæsaris per dispositos equites essent allati.* Augustum tandem Cæsaris successorem cursus publicos auxisse immane quantum & in certum redegisse ordinem ex Svetonii verbis *c. 40.* abunde colligere licet. Tandem & Orientales Imperatores cursus publicos instituisse ex *t. t. C. de Curs. publ.* vel ad nauseam patescit: Ut merito Orlandus Malavolta in historia Senensi, post tempora Augusti usum dispositorum equorum evanuisse & à Vice Comitibus demum Mediolanensibus reductum esse, merito vigore dicti tituli irrideatur à Forstnero in notis ad Tacitum *p. 125.* & Joh. Henric: Stamlero *de reservatis Imperii. Rom. Germ.* *§. 48. n. 3.* Quod si enim verum, quod de Ælio Vero Imperatore tradit Johann: Limnæus *de J. P. lib. 2. c. 9. n. 137.* ipsum cursores suos ventorum nominibus cohonestare solitum fuisse, alium Boream, alium Aquilonem aut Circium vocando. Qua quæso ratione mortuo Augusto Postarum jus in usu desiisse dici poterit? Nec desunt alii populi barbari partim, partim Christiani, quibus felix cursuum publicorum expeditio hodienum curæ cordique. De Turcarum Imperatoribus testatur Limnæus *d. l. n. 138:* illos similes quodammodo præcones habere, quos Ulacides vocant, qui mandata ipsius velocissimo cursu expediunt, & si quid novi contigerit, citissime Imperatori patefaciunt. Inter Christianos Europæos

Gallos

Gallos præ reliquis gentibus adeo evehit idem ipse Limnæus d. l. nullibi in Europa, cujus bonam partem perlustraverit, melius instructas postas reperiri quàm in Gallia. Sed verò, ut ut rationem Limnæi, qua eam noluit intelligere, exagitet Ludovicus von Hornigk *de reg. post. Jur. c. 5. lit. B.* insigniter tamen iterum refutatus est à Stamlero *de reservat. Imperat. Rom. German.* §. *48. n. 4.* Qui ipse tamen ne encomio Germaniæ nostræ ejusque incolarum nimium quantum eo ipso decedat & Gallis accrescat, rectè palmam Germaniæ nostræ in præsenti negotio adjudicavit non perfunctoria motus ratione.

VIII. Origini juris nostri subjicere placet causam illius efficientem, seu subjecta, quibus jus cursus publicos instituendi competit. De jure Romano nec præfecto urbi, ut ut ipsius curæ incumbat, ad tuendam popularium quietem stationarios habere milites, ut quod ubique agatur ipsi referant per *l. 1. §. 12. de præfect. urb.* nec ducibus, nec Magistris, nec vicariis, nec judicibus copia evectionis faciendæ concessa. Soli Imperiali numini ut & præfecto prætorio nec non magistro officiorum eadem reservata *l. 9. C. de cursu publ.* Ex quibus non vulgaris descendit quæstio, an jus cursuum publicorum classi jurium Majestatis recte assignetur? Ingentem dubitationem movet d. l. 9. aliis etiam præter Imperatorem facultatem concedendi cursus publicos tribuens, decisum autem in Politicorum Scholis, Jura Majestatis tanquam partes integrales & potestativas, salvo toto potestativo nec auferri nec communicari aliis posse, quod alioquin summitas Majestatis vel in una saltem parte jacturam patiatur, & tritum insuper sit Majestatem tempore Gratiani, Valentiniani & Theodosii, qui autores d. l. 9. penes unum tantum extitisse. Confirmari insuper hic scrupulus posset quod in *c. un. quæ sint regalia 2. F. 56.* nulla nostri juris cursuum publicorum fiat mentio. Sed vero ex natura hujus nostri juris ejusque effectibus & infinitis utilitatibus ad conservationem Reip. tendentibus satis patere confido illud juribus assignandum Principalibus esse. Nec urgent adeo jam adducta, præterquam enim quod

in

in d. l. 9. pro nec legant nonnulli nec verò notante Dionyf. Gotofred. ad d. l. 9. discernendum probe exercitium juris ab ipso jure, ut illud saltem P.P. & officiorum Magistro concessum videatur, hoc penes Imperatorem solum integro & illibato perseverante. Cum enim Imperatori ipsi ob dissitas longissime Imperii [illegible] provincias omnia civilibus oculis salutariter satis perspicere denegatum; ita ex re omnino publica [illegible] cursuum publicorum institutionem aliis accommodari [illegible] eidem præfectis. Præcipue, quod omnes Magistratus Romani, quales sine dubio P.P. &c. quicquid faciebant, non proprio jure nec in propriam utilitatem, sed alieno & administratoris tantum titulo jure Magistratus vel ex speciali concessione competenti agebant. Hahn. *ad [illegible] n. 8. in verb.* prorogata. Nec alterum ex *c. unic. [illegible] regalia* desumptum ulterius premit, cum plura longe regalia reperiantur, quam quæ in d. c. unic. expressa; ea potius juxta Jacobum Cujac. ad d. c. ibi recenseri, quæ præcipua, & quæ Episcopi proceres ac civitates Italiæ Friderico Imperatori restituerunt. Eadem solutio arridet quoque Hermanno Vultejo *lib. 1. c. 5. n. 7.* Addit quoque Henric. à Rosenthal. *Trad. jur. feud. c. 5. concl. 94.* ut dictam infringeret argumentationem, multa jura quæ olim regalia non erant, usu & consvetudine deinceps talia facta esse.

§. XX. De cætero, cum mutatus sit pristinus ille Romani Imperii status in aliam faciem, & quam plurima Majestatis jura statibus Imperii sint communicata, aliquibus Imperatori reservatis, non relictis, ut Hippolith. à Lapide *de Rat. Stat. p. 1. c. 16.* loqui amat, recte notatus à Stamlero *de reservat. Imperat. Rom. German. §. 2. n. 3.* difficilior videtur disquisitio, an jus cursuum publicorum reservatis Imperatoris accensendum? In antecessum hic cursus publici universales à cursibus publicis particularibus probe discernendi. Certe illorum institutionem numero reservatorum Imperialium recte assignant scriptores: Neque enim in Aurea Bulla neque in capitulationibus, neque in Recessibus Imperii neque ullibi locorum

reperire licet Ordinum Imperii aut ad minimum Electorum consensum in instituendis cursibus publicis desiderari. Retinuit itaque talem [illegible] jurisdictionem, quod [illegible] expedierunt, & ad [illegible] propagarunt. Unde [illegible] anno 1570. per Belgium & Italiam [illegible] cursus publicos seu postas instituere [illegible] pro defensione reservati Imperatoris [illegible] tradunt Arnold. Clapmar. *de [illegible]* Johann. Limnaeus *de J. P. [illegible]* [illegible] *de Jur. Publ. tom. 5. diss. [illegible]* Johann [illegible] Stamler. *de Reservat. Imperat. §. [illegible]* Christoph. Besold. *Thesaur. pract. sub voce* Postmeister.

X. Valde [illegible] Hippolithus à Lapide *de rat. stat. p. 1. c. [illegible]* [illegible] ordinibus potestatem instituendi cursus [illegible] posset, innixus praecipuè verbis Recessus Imperii Spirensis de anno 1542. §. [illegible] nit man auch [illegible] in verb. welch gemeinen Stande Ordnung geben/ [illegible] Post [illegible] Malstatt geleget/ unterhalten werde. [illegible] rectè animadvertit Stamlerus d. l. illa verba non de institutione sed conservatione & sustentatione postarum concepta esse, ut scilicet status Imperii dispositis commodè ab Imperatoribus stationibus rite prospiciant, cum & ipsorum hic vertitur utilitas. Videri tamen hic poterit capitulatio Imperatoris Leopoldi §. 35. quâ Postarum institutio recessu Imperii de Anno 1642. temperata apparet.

XI. Secus autem res comparata cum cursibus publicis provincialibus, qui hodie ad differentiam cursuum Caesareorum universalium dicuntur Landposten / Nebenposten Item Metzgerposten / &c. quod à lanionibus semper fere equos suos habentibus ob bonum aliorumque animalium emptionem in multis civitatibus exercentur. Ludovic. [illegible] *de reg. post. Jur. c. [illegible]* Horum quippe institutionem Statibus Imperii in suis territoriis & Provinciis non denegamus, praecipuè, quod Cursores Caesarei Ordinarii illis cursibus quasi sublevantur, & omnia eo citius expediantur. Sicut autem negari non potest, cursus provinciales privatorum

causa

causa ut plurimum institui; Ita horum institutio ita temperanda, ne cursus publici universales ullam patiantur jacturam. Et exinde dubio procul factum, quod quam varia ab Imperatoribus promulgata fuerint mandata, quibus Provinciales istiusmodi cursus publici severissimè inhibiti. Videre ea, cui volupe, potest apud prædict. Ludov. Von Hornigk d.l.

XII. Cæterum causam cursuum publicorum efficientem præfatis delibasse pro instituti-ratione sufficiat, ad eos jam, quorum humeris cura cursus publicos dirigendi incumbit, recta progredior. Principi equidem id officii genus expedire impossibile contingit; constituti proinde per certas diversasque Provincias certi diversique homines, quorum sparta in postulando evectionem à transeuntibus primario consistebat. Dicebantur illi curiosi & curagendarii in *l. 1. C. Theod. de curios.* quod curam agebant itinerum & cursuum publicorum, ut si quid minus legitime in usurpando cursu publico admissum sit, illud Magistro officiorum, cui subjecti erant, denunciarent. Jacob. Cujac. *ad l. 9. C. de curs. publ.* Licet enim non negem, quam plurima negotia ipsis commissa fuisse quæ omnia cum celeritate quadam & intra tempus determinatum iis expedienda, præcipuè tamen cursibus publicis vacare tenebantur. Et quidem id omni nisu ipsis laborandum, nè quenquam in publico cursu, transire patiantur, antequam seriem evectionis inspexerint. Et imo si aliqui restiterint, sine evectionis exhibitione iter continuare præsumentes, retinendi tamdiu in loco, in quo deprehēsi, donec condigno mulctati sint supplicio *l. 3. C. de curs. publ.* Quid autem venit nomine evectionis? Legendum non evictio ab evincendo, sed evectio ab evehendo dicta, & nihil aliud denotat quam literas, diplomata, sive codicillos, quibus facultas cursu publico utendi conceditur. Jacob. Cujac. *ad l. 3. de curs. publ.* Vocantur insuper tractoriæ, *t. t. C. de tractoriis & l. 2. C. de desertor. & occultat.* Expresse etiam hæc evectio diploma dicitur in *L. 27. §. ult. ff. de L. Jul. de Fals.*

XIII. Porro, ut in ea, de quibus in evectionis diplomate caveri solebat & debebat, inquiram, necesse. Determina-

mina-

minabatur itaque in illo. Primo modus & tempus, quo cursu publico quis uti poterat, quod excedere tentans, si dignitate præditus, ad eos, quibus cursus publicos concedendi facultas relicta, puniendus remittebatur, adversus cæteros vero protinus indignatio competens exercebatur *l. 3. C. de Curs. publ.* Deinceps numerus equorum in evectione definiebatur: neque plures quis poterat postulare quam quot in evectione concessi, adeo, ut licet quis prætexere voluerit, se mandata principis habere, & in obsequium ejus festinare, nihilominus improbi ausus effectu privandus, nulla contumacia vel dignitate prævalente *l. 2. C. de Curios. & Station.* Et quisquis supra numarum in evectione determinatum equos publicos usurpare audebat, parhippus seu transgressor formæ cursui publico datæ dicebatur *l. 4. C. de Curs. publ.* Tandem & stativa, seu diversoria, in quibus persecutores & ductores animalium onera ferentium & nuncii principis sumptu publico alebantur in iis adscribebantur. Anton. Perez. *ad Tit. de Tractor. & Stat. n. 2.* Dictam itaque evectionem proficiscentes curiosis exhibere tenebantur, & quicunque eam exhibere detrectabat, gravissime puniebatur *l. 3. C. de curs. publ.* Præcipuum igitur curiosorum officium erat, ne quis sine diplomate aut supra modum evectionis curreret. Ulterius tamen illorum curæ incumbebat prospicere, ne pabula stationibus aut mansionibus equorum deessent, aut per stationarios iniquo pretio æstimarentur & ita provinciales ultra quam justitiæ sinit ratio prægravarentur *l. 18. C. de Curs. publ.* Porro providere debebant curiosi, nequis mulionem mutationibus deputatum vel per sollicitationem vel per receptionem subtrahat, constituta in transgressorem decem librarum argenti pœna *l. 17. C. d. t.* Hodie in curiosi sive potius officiorum Magistri aut P.P. in præsenti materiâ locum succesesse videtur generalis Postarum Magister appellatus. Quo officio in sacro Imperio Romano defunguntur Comites de Tassis, quibus illud cum subsecuturis hæredibus instar feudi concessum est: unde etiam Erb General-Postmeistere appellari consveverunt. Ludov. Von Hornigk *de regal. Post. Jur. c. 6. th 1.* Staml. *de reserv. Imperat. §. 48. n. 6.* Ab hoc autem separandus probe supremus.

premus aulæ Cæsareæ postarum Magister, cujus officio defunguntur Comites de Baar Staml. *d. l. n. 8.*

XIV. Cæterum, cum impossibile sit, ut curiosi ubiq; locorum commorari possint; ideo illis alii suberant minoris dignitatis, qui secundum locorum consvetudinem cohortales vel curiales dicti; licet aliis quoque Præfectus prætorio sub idonea cautione publici cursus exhibitionem committere potuerit, juxta *l. 14. C. de Curs. publ.* Nec minus & hisce alii obsequebantur, Stationarii & Sajones dicti, quorum officium præcipuè in eo consistebat, ut, quod ubique ageretur, curiosis judicibusque denunciarent. Anton. Perez. *in prælect. ad Cod. Tit. de Curios. & Stat. n. 8.* Eorum quoque officium erat per certa viarum intervalla singulis stabulis suos hippocomos assignare ab ἵππος equus, & κομέω nutrio dictos *l. 13. C. de Curs. publ.* Qui ipsi proficiscentes cursoresque fatigatos hospitio recipere, iisque ligna salem & alia ad victum necessaria præbere, recentesque hospites recentibus equis imponere tenebantur. Hodie à generali Postarum præfecto constituuntur certôq; salario conducuntur subministri Postmeister dicti: qui itidem in certis civitatibus locisque imperii, ubi plerumque cursorum mutatio fieri assolet, substitutos habent, dictos vulgò Postverwalter Staml. *de Reservat. Imper. Rom. §. 48. n. 7.* Omnes hi cursuum publicorum Magistri & Ministri communem protectorem in Imperio Romano Germanico hodie agnoscunt Electorem Moguntinum, Prout pluribus deducit Ludov. Von Hornigk *de regal. Post. Jur. c. 6. theor. 2.*

XV. Cæterum, cum sine speciali evectionis impetratione cursuum publicorum exercitium vi prædictorum apud Romanos plane sit denegatum, exinde satis patere confido, illud coarctatum nimis à Romanis fuisse: adeò quidem, ut etsi privatus evectionem à principe vel alio, cui jus eam concedendi proprium, impetrare voluerit, eâ tamen uti non potuerit, cum forte præsumptio contra eum militaverit, illum ex importunitate aut obreptione obtentam fuisse *l. 11. C. de Curs. publ.* Quin imo, nec Duces & Præsides Provinciarum, postquam semel suam, cui præerant, provinciam ingressi,

Curſu publico uti ulterius poterant, ſed expeditiones, etiam militares, propriis jumentis exequi debebant *l. 20. C. d. t.* Non deerant interea, qui vel ob officii ſublimitatem, vel ob bene merita vel ſtandem ob urgentem cauſam ſine ſpeciali impetratione evectionis copiam habebant. De Ex Magiſtris Equitum & peditum non quidem honorariis, ſed in actu poſitis concepta l. 25. C. Theodoſ. de Curſ. publ. Senatori quoque ſive ad principem proficiſcenti, ſive ab eo diſcedenti, evectio ipſo jure conceſſa: quod ſi tamen excepto hoc caſu Curſum publicum illicita temeritate præſumpſerit imperialis manſvetudinis motum in ſe concitavit l. 6. C. de Curſ. publ. Nec minus legatis non tamen indiſtincte omnibus, ſed iis tantum, qui à diverſis populis ad Imperialem clementiam properare (utimur verbis legis) feſtinarunt utendi Curſibus publicis facultas conceſſa l. 16. C. d. t. Hodie autem Curſuum publicorum uſus omnib9 privatis etiam ſine diplomate conceditur, niſi princeps ob certas cauſas ſummo Veredariorum præfecto ſine ſchedula equos concedere prohibuerit.

XVI. Ad modum jam & ſumptus, quibus noſtri Curſus publici & olim & hodie expediuntur, progreſſum facio. Veterum curſus publicus ſumptuoſus nimium erat & tardior hodierno, quod vehiculis ut plurimum, atque bobus aſiniſque in transvehendis rebus utebantur, ut Jacob Cujac. ad Tit. de Curſ. publ. ex Codice Theodoſiano demonſtrat, unde Curſus vehicularis dictus, quod primum vehiculo confectus fuerit, item clabularis à clabula genere vehiculi dictus, vel caballaris propter legem 14. ff. de erogat. milit. ann. ubi caballationis mentio fit, vel denique ambularis ut loquitur Imperator Leo in l. 22. C. de Curſ. publ. quæ lectio firmari poteſt, l. 9. in verb. *ambulandi facultatem* C. de Curſ. publ. Omnes hæ lectiones, ut ut diverſæ ſint, roboratæ ſatis vel lege vel ratione videntur; ut ideo arbitrio lectoris, quamcunque arripere velit, reſervandum. Tandem ad modum, quo Curſus publici perficiebantur, referri quoque debent equi agminales, angariæ atque veredi, quorum mentionem facit Arcadius Chariſius

ssius in Lib. §. 21. ff. de muner. & honor. Agminales exinde dicti perhibentur, quod agmen exercitus sequantur ad convehenda impedimenta. Joh. Calvin. *Lexic. Jurid. sub voce agminales.* Deinceps angarias alii ab agendo dicunt, alii à græco *ἀγγαρεύειν* id est, cogere, ut hoc sensu angariarum nomine omnia munera veniant, quæ necessitate urgente subeunda. Da man der Obrigkeit mit Wagen / Pferden / Schiffen / und dergleichen auff begebenden Nothfall dienet Caspar Klock. *de contribut. c. 1, n. 136.* Ludov. von Hornigk *de regal. postar. Jur. c. 8. obscurio.* Tandem angariarum & parangariarum præstatio regalibus assignata inter extraordinarias collationes refertur *2. feud. 56.* Domin. Arum. *discurs. Jur. publ. vol. 3. diss. 15. th. 55.* Quinimo angariæ & perangariæ denotant præstationes plaustrorum & jumentorum provincialibus impositas *l. 2. C. de quibus muner. vel præstat. l. 1. C. quemadm. Civil. muner. indic.* Jacob. Cujac. *ad l. 7. C. de fabricens.* Et hæ tanquam extraordinariæ indictiones non personales sed patrimoniales sunt, & secundum patrimonia & possessiones indicuntur, adeo, ut nullus plane se illis subtrahere potuerit *l. 21. C. de Curs. publ. l. final. C. de muner. patrim. l. 11. C. de SS. Eccles.* Hoc loco angariarum præstationes ad cursum publicum sunt restringendæ & inter præstationes personales referendæ, cum Clerici, Cubicularii & aliæ personæ ab illarum præstationibus exemptæ reperiantur in *l. 2. §. 3. C. de Episc. & Cler. l. 2. C. de præposit. sacr. Cubicul. l. 3. C. de silent. & decur.* Anton. Perez. *in Prælect. ad Codic. h. t. de Curs. publ. n. 5.* Alias angarias à parangariis in eo distingvit Jacob. Cujac. *in prælim. ad d. l.* quod angaria sit, qua cursus publicus dispositus est; parangaria alio versum: ut ut diversa sit explicatio Perezii d. l. per parangarias transitus per viam non ordinariam denotari sentientis.

XVII. Nec minus & veredis in cursibus publicis utebantur Romani: per illos equos publicos cursuales denotantes *l. 8. C. de Curs. publ.* Dicti perhibentur veredi vel à vehendo quod rhedas iisque impositos vehebant, vel à via & rheda, quod rhedas per vias publicas ducebant, quamvis deinceps notante Cujac. d. l. illa appellatio salva persisterit,

cum

etsi rheda non amplius fuerint usi: Mentio quoque fit paraveredorum in *l. 2. & 19. C. de Curs. publ. l. 2. C. de praeposit. sacr. cubicul. l. 3. C. de silentiar & Decurion.* equos majores cursuales sive agminales significantium. Quos posteriores teste Cujacio d. L. parafredos dixere vi legis Baiuvariorum: *Parafredos donent aut vadant, ubi eis injunctum fuerit.* Cum itaque veredorum labor in cursibus publicis praecipuus fuerit, ideò Legislatores Romani salubriter satis prospexerunt, ne vel nimis agitentur aut onerentur, vel nutrimenta sufficientia iis denegentur. Praeterquam enim, quòd equi cursui publico destinati non lignis vel fustibus, sed flagellis tantummodo agitari poterant *l. 1. C. de Curs. publ.* Joh. Limnaeus *de Jur. publ. lib. 2 c 9. n. 139.* Certa quoque quantitas, quam veredorum cura sub ingenti poena transire non debebat, determinata est. Refero huc verba *l. 12. C. de Curs. publ. Quoniam veredorum quoque cura pari ratione tractanda est: sexaginta libras auri sella cum frenis sexaginta itidem averta non transeat: ea conditione, ut si quis praescripta moderaminis Imperatorii libramenta transcenderit, ejus sella in frusta caedatur: averta verò fisci juribus deputetur, exceptis auri tentenariis,* (Perez. legere amat aurigenariis) *quae necessarium est ab hippodomis in solitis sacculis reportari.*

XVIII. Nutrimentorum etiam quantam Romani habuerint curam *l. 19. C. de curs. publ.* perlustranti satis patescet. Nec minus & hodie ob velociorem expeditionem cursus publici equis ut plurimum perficiuntur, dictis germanicè Post-Pferde Post-Roß / ut ut interdum defectu equorum contingente alia quoque animalia in locum equorum substitui experientia attestetur. Quod ipsis etiam Romanis quandoque usu venisse tradit Cujac. *d. l.* Quin imo equi cursorii ita sunt privilegiati, ut nec arrestari pro quovis debito possint. Quod si enim boves aratorios, aut instrumenta aratoria detineri, & à possessionibus abstrahi non debent, ne agriculturae cursus inhibeatur *l. 7. C. quae res pign. dar. poss.* id quod etiam ad militum arma & stipendia extendunt arg. *l. 4. C. de execut. rei Judic.* quanto minus equi cursorii pro publico laborantes commodo, in decoro arrestationis vinculo erunt detinendi,

ne

ne postæ & negotiis eâ expediendis remorâ injiciatur? Quod si tamen de facto arrestati fuerint, confestim & sine ulla cautionis præstatione arrestum à judice relaxari debet Ludov. Von Hornigk *de regal. post jur. c. 18. theor. 24.*

XIX. Cæterum ita cursus publicus prosequendus, ne per aliam quam publicam & ordinariam dirigatur viam, alioquin ab itinere recto divertens, cujuscunque dignitatis vel militiæ fuerit, competenti subjiciebatur pœnæ *l. 5. C. de curs. publ.* Excepta tamen ab hoc eundi rigore sublimissima Præfecti prætorio sedes, cui cursus publici & proficiscendi per eum licentia, ubicunque ratio exigebat, præsto erat. *l. 2. C. d. t.* Unde Cursores, si per ordinariam & solitam viam transeuntes à latronibus spoliati fuerint, ipsi non tenentur, quod aggressura latronum referatur inter genera casuum fortuitorum *l. 6. C. de pignorat. action. l. 1. C. depositi* in verb. *Quod si prætextu latrocinii commissi vel alterius fortuiti casus.* adde *l. 26. §. 6. ff. mandat.* Sicut igitur alias periculum rei & casus fortuitus ad Dominum spectat juxta vulgatum illud ex arg. *l. 9. C. de pign. act.* desumptum brocardicon: res perit suo domino. Ita nec is hoc jure exemptus erit, cujus res ad alium mediante cursu publico deferendæ. Accedit insuper cursorem publicum seipsum debitorem pecuniæ non constituere, sed operam tantum & factum illius transferendæ & restituendæ promittere. Quod si igitur ipse in transportandis literis vel fasciculis pecunia aut alia materia pretiosa repletis officii sui partes debitamque diligentiam observaverit, casus fortuitus quod prævideri, is ab eo non possit, juxta *d. l. 6. C. de pignor. act.* superveniens cursori non poterit detrimento cedere, cum ipse ad ea, quæ industria sua & cura evitare nequit, in dubio se non censentur obligare voluisse. Interea tritissimum huc usque, posse aliquem peculiari conventione rei alienæ casum fortuitum in se suscipere, aut mora sua culpave & facto causam casus fortuiti ortui præbere arg. *l. 5. §. 3. ff. commod. l. 12. §. 3 ff. deposit.* Quid

C itaq;

itaque si cursor publicus relicta ordinaria, certa & commoda atque tanta via, per insolitam, periculosam & minus comodam transiens damnum aliquod spoliatione Latronum aut hostili perpessus fuerit? Eo certe casu emergente cursor publicus pecuniam vel æstimationem rerum pretiosarum à Latronibus spoliatarum Domino præstare omnino tenetur; cum ipsi sibi habeat imputare, quod periculo citra necessitatem se objecerit *l. 11. ff. ad L. Aql.* ut merito damnum sua culpa sentiens sentire non videatur *l. 203. de R. J.*

XX. Eadem dispositio obtinet, si cursor tempora reditus consveta non observaverit, sed justo diutius in itinere commoratus sit, cum tamen, si destinato debitoque tempore rediisset, salvus incolumis & illæsus redire potuisset. Quod enim priori cursu factus per insolitam viam transitus, id posteriori mora illicita operatur; spoliatum sc. cursorem ob moram commissam propria culpa spoliatum censeri. Præsertim quod nemini mora & frustratio prodesse debeat *l. 37. ff. mand. l. 173. §. 2. de R. I.* Benedict. Carpz. *lib. 1 Resp. 75. n 13.* eadem potius pro delicto habetur, idem Benedict. Carpz. *p. 2. const. 19. def 2. n. 5.* Id igitur ut alias impunitum relinqui non debet, ne in insigne publicæ salutis & communis tranquillitatis detrimentum improborum caterva impunitatis sive fiducia sive colore nimium quantum accrescat, sic nec minus è re erit publica nemini ea, quæ delicti nomine obveniunt, patrocinio aut excusationi cedere. Certe etsi Legati Majestaticorum radiorum splendore circumfusi insignibus dotati sint privilegiis, adeò, ut juxta ICtum Pomponium in *l fin. ff. de Legation.* sancti habeantur; quod si tamen expeditionibus finitis sive dolo sive culpa in redeundo cunctati & ea propter damnum aliquod perpessi fuerint, nequaquam privilegiis Legatorum eo casu se tueri poterunt, omne potius, quicquid detrimenti ipsis exinde accessit, suæ transcribere tenentur tarditati; prouti ex Bartolo, Baldo & Saliceto ad *L. 4. C.*

de

de commerc.& mercat. Nec non Udalric.Zaſ.*l.1. conſil.20.n.8.* tradit. Virgil. Pingiz. *illuſtr. quæſt. Saxon. q.48. n.13.* Ex quibus apte ſatis colligitur, multo minus excuſandos curſores, qui vel diuturnam emanſionem, vel facti itineris periculum prætendere audent cum citius redire & per tutiorem ac commodiorem viam ipſi tranſire potuerint; quod Legatorum officium ſit neceſſarium, curſorum vero voluntarium.

XXI. Prædicta huc usque ſententia ingentem patitur limitationem, ſi alius aliquis vel periculum rerum per poſtas transportandarum in ſe ſuſceperit, vel culpam aut negligentiam in rebus transportandis commiſerit. Quid enim ſi ipſe præfectus curſuum publicorum res transferendas in ſe ſuamq; fidem receperit? Quid ſi indebito tempore Curſori ſarcinam aliorſum vehendam commiſerit? Quid ſi curſori per aliud quam conſvetum & curſorium iter currere demandaverit? Quid ſi minus provido aut curioſo ac ſegni curſori literas pecunia repletas vel alias res tradiderit, ſane, omnibus & non difformibus caſibus contingentibus ordinaria juris Principia Præfectum Poſtarum ad æſtimationem rerum, ſi qua forte à latronibus aut hoſtibus ademptæ curſori fuerint, teneri inculcant; partim quia periculo quæ peculiari conventione in ſe ſuſcepit, ex poſt facto ſe ſubtrahere nequit, partim, quia Præfectus poſtarum officii ſui partes minus fideliter & accurate executus eſt, dum vel in ſarcinæ traditione vel in itineris faciendi determinatione culpam non levem commiſit, vel in curſoris, cujus opera utitur, conditionem, cujus ignarus eſſe non debuit, non ſatis inquiſiverit *l. 19 ff. de R. I.*

XXII. Contingit præterea interdum, creditorem à tertio per literas petere, ut hic à ſuo debitore debitum exigat qui ipſe quoq; petito ut ſatis faceret, primum debitum exegit, exactam Curſori tradit, deinceps autem ea à latronibus curſorum auferatur, exurgit hic quæſtio, ad

periculum pecuniæ illius ablatæ spectet, an ad debitorem, an ad creditorem, an vero ad exactorem? Certe exactorem mandatum à creditore literis ipsi commissum, nec minus & debitorem ei solventem, cui creditor solutionem fieri voluit, satis excusabit, & proinde ad creditorem viam illam & modum pecuniam debitam accipienti eligentem periculum spectare ex Aym. Gravett. *cons. 247.* recte tradit Matth. Berlich. *conclus. pract. p. 5. conclus. 58. n. 26.* Et satis munita videtur hæc sententia *l. 10. §. 1.* in verb. *siquidem ego mandaveram* & *l. 12. §. 1. ff. commod.* Procedit tamen hæc sententia tum demum, si creditor nominatim scripserit, ut pecuniam huic vel illi cursori tradat, aliàs si Creditor sine expressa cursoris denominatione simpliciter scripserit, ut pecuniam mitteret, debitor non liberatur, quod literæ illæ non tam receptionem à cursore faciendam, quam commonefactionem debiti involvere videantur Matth. Berlich. *d. l. n. 30.* Extra prædictos casus, quibus nec cursor publicus in currendo limites debitos excesserit, nec præfectus postæ periculum in se susceperit, nec creditoris jussu pecunia exacta & cursori tradita fuerit, ad debitorem periculum rei amissæ pertinebit, si cursor citra culpam suam spoliatus fuerit, sive debitor ad speciem sive ad quantitatem seu genus præstandum obligatus sit, prout contra Veteres ICtos statuunt Anton. Hering. *de fidejussor. c. 20. §. 27. n. 29.* & Matth. Berlich. *d. l. n. 23.* quod pecunia credita periculo debitoris videatur esse tamdiu, quamdiu creditor eam non receperit, debitore tamdiu Domino rei debitæ permanente, quamdiu pecunia ad locum destinatum non sit perlata. Qui ipsi ex prædicta ratione hanc dispositionem etiam ad eum extendunt casum, quo cursor publicus pecuniâ commissâ aufugit.

XXIII. Quid tandem, si cursor pecuniam sibi traditam ventre & venere dilapidaverit, ludo perdiderit, aut alias in usus suos privatos illicite converterit? Fraudis eum & dolum argui posse in aprico positum: sed & fur-

sum

tum illum committere patescit ex *l.7. C.de furt.* cujus verba sic concepta: *Si is cui te pecuniam ad matrem tuam perferendam dedisse proponis, parva quantitate numerata reliquam in usus suos convertit, furtum fecit.* Et imo, si omnis is, qui in re concredita male versatur, eaq; abutitur, juxta *l.22.§.7.& seq ff.mand. l.33 ff. de furt. l.16.C.de furt.* furti tenetur, multo magis ejusmodi cursor & nuncius, cujus fidei pecunia vel alia res aliorsum perferenda expressè concredita est. Veteres quidem ICti olim distingvebant: An pecunia illa in sacculo obsignata cursori & nuncio tradita sit, an vero non obsignata sed annumerata fuerit: Priori tantum casu, non autem posteriori pœnam furti obtinere asseruerunt, tum per *l.31. vers. idem juris ff. locat. conduct.* tum quia eo ipso, quod Dominus cursori pecuniam annumerat, videtur licentiam eâ utendi eidem concessisse, tum, quia Dominus annumerando & pecuniam non obsignatam in quantitate dando videtur dominium in cursorem transtulisse.

XXIV. Rectè tamen hâc distinctione rejectâ, cursorem pecuniam, ut aliò eam perferat, sibi concreditam in proprium usum convertentem aut dilapidantem furtum committere statuunt Matth. Berlich. *pract. conclus. p.5. conclus. 85.n.7.* Carpz. *pract. crim. pag.2. q. 85. num. 76.* moti ante adductis textibus quibus addunt *l.52.§.16.ff.de furt.* Neq; enim negari potest cursorem pecunia utentem contrectare rem alienam invito Domino lucri faciendi gratia: ut proinde ex substantialibus furti præsentibus furtum commissum esse rectè conjiciamus. Sola quippe numeratio dominium non potest transferre, præsertim, quoties ea sine consensu Domini vel inscio Domino facta; ut ut Virgil. Pingiz. *quæst. Sax. q.48. n. 27.* directò contrarium evincere velit, quod numeratio non in eum fiat finem, nec ea intentione, quod numerans velit dominium pecuniæ in cursorem transferre, sed ut cursori tantum constet de quantitate & summa pecuniæ transferendæ: actus autem contra mentem & intentionem agentium nihil operantur.

Rationibus, quibus Veteres ICti movebantur, exasse satisfecit Daniel. Moller. *semest. lib. 4. c. 2. n. 4. & sqq.* An autem cursor publicus hoc delicto commisso pœna suspendii protinus plectendus olim non omni exemptum erat dubio. Pro negativa, quam etiam Scabini Lipsienses teste Berlich. *d. l. n. 2.* olim amplexi, adstruenda facere omnino videtur, quod cursor non tam invito Domino rem contrectet & propria autoritate occupet, quam quod pro fide & contra legem contractus agat, resq; suæ fidei concreditas subvertat: Proinde extra ordinariam saltem pœnam fustigationem sc. vel relegationem perpetuam aut temporalem Scabinos dictasse testatur citatus Berlichius.

XXV. In Electoratu autem Saxonico nuncium, & ex rationis identitate etiam cursorem publicum pœna laquei, dummodo fraudulenter & pecuniam summam 20. florenorum transcendentem animo furandi non autem intentione ac proposito restituendi in proprios usus converterit, puniri satis patet ex constit. Electoral. *part. 4. constit. 41. §. ult. in verb.* wen auch ein Bote / deme Geld über Land zu tragen vorsiegelt oder unvorsiegelt/vertrauet/dasselbige stehlen damit entlauffen/ oder es in andere wege betrieglich entfrembden würde / so sol derselbige / wan sich die Summa auff 20. fl. Münze erstrecktete / mit dem Strange vom Leben zum Tode gerichtet / und da es unter 20. fl. sein würde / mit Staupenschlägen des Landes ewig verwiese/oder aber da es gar wenig mit Gefängniß oder zeitlichen verweisung gestraffet werden. Multis præjudiciis hanc sententiam confirmatam videre licet apud Carpz. *pract. Crim. p. 2. q. 85. n. 83.* Decætero cursoribus prædicto furti delicto se contaminantibus proxime accedunt illi, qui literas vocula *Francò.* notatas non prius tradere volunt, quam si pretium, quod ante jam accepere denuo ipsis fuerit solutum. Descendit hæc vox Franco ab italico idiomate liber vel libera, sub intellectâ scilicet litera. Unde in jure Feudali feuda, inquibus vasallus nulla servitia tenetur præstare, franca dicta perhibentur Henric. à Rosenthal. *tract. feud. cap. 2. conclus. 59.*

XXVI.

XXVI. Quod si igitur cursor vel pecuniam ante exactam iterum exigat, vel vocem *Francò* in literarum superscriptione positam, obliteraverit vel adulteraverit, is omninò contra bonam fidem & dolosè agit, dum idem bis exigere non veretur, l. 57. de R I. & aliquem eum alterius jactura & detrimento locupletiorem fieri naturali repugnet æquitati *l. 8. §. 77. ff. de transact. l. 28. ff. de dol. mal.* Merito igitur protervia istiusmodi Cursoris profrequentia & gravitate commissi extraordinaria pœna coercetur. Secus autem res comparata si cursor probare possit, se pecuniam vel plane nullam vel non sufficientem accepisse, cum tamen vox *Francò* simpliciter & sine determinatione loci, quousq; literæ, ut ita dicam francatæ sunt apposita sit, cursor in loco redditionis solutionem vel totalem vel alteram ac residuam solutionis partem juste exigit. Etsi autem juxta superius dicta cursus publici multa promittant producantq; commoda, vicissim tamen suis non sunt destituti incommodis, præcipue si cursores publici per loca infesta aut contagiosa transire debeant nec ea præterire possint. Hinc præcæteris prospiciendum cursoribus, ut literas & fasciculos ejusmodi materiis complicent, quibus contagium vel venenum pestilentiale non adeò facilè adhærere solet.

XXVII. Ut taceam incommoda, quæ ex novellis relationibus aliquando oboriuntur: sive enim falsa sive vera quandoq; referantur, facile tamen vel consilia cæpta interrumpere, vel odia insidiasq; excitare, & tantum non tumultibus ac rumoribus ansam præbere potest rumor & fama ex novellis istiusmodi proveniens. Cautus itaq; debet esse præfectus postarum, ne quicquid relatu perniciosum ipse existimaverit, novellis inseri patiatur subticeri potius atq; omitti ea jubeat. Non dicam de aliis fraudibus, quæ in postis vel postarum occasione atq; prætextu in publici boni detrimentum committi possunt; mihi ex dictis satis patere sufficiat ob commoda & incommoda posta-

rum

sum non conducere, ut princeps earum præfecturam, quæ in Gallia præcipue venalis est, sicut officia pleraq;, ulli vendat, nisi superioritate & inspectione sibi reservata, quod ille privatam magis quam publicam utilitatem quæsiturus præsumatur. Ego hic filum abrumpere cogor, agens DEO IMMORTALI IMMORTALES GRATIAS!

Libellâ trutinas animi, verbisq; venustis
Fare, ortum cursus publicus *unde trahat.*
Ingenui Civis patras opus. Opto, veredis
Alatis currat *nomen in orbe tuum.*

Gratulabundus scribebat
PRÆSES.

DE Postis loqueris docte, doctissime, Strophi,
Ingeniique tui dona perempta doces.
Hoc Jus mittendi quævis Respublica summa
Obtinet, atque suis utitur arbitriis.
Talia cottidiè summo conamine discis,
Ut patriæ prosis Principibusque Viris.
Perge viam cœptam; Musarum perge labores;
Non erit ingenii fama sepulta tui.

D. Michael VVendelerus,
Collegii Theologici Assessor, Theologiæ P. P. Extraordinarius & Moralis Philosophiæ P.P. Ordinarius.

Frisia *Te genuit, STROPHI, clarissima tellus,*
Auxit Te florens artibus Hala *bonis.*
Te Sophies vidit cultorem Jena *celebris,*
Hinc vocat & Civem Te Witeberga *suum:*
Lipsia Te novit; sed juvit Leucoris alma,
Juris *ubi specimen, non sine laude, dares.*
Sit felix Patriæ studium, gratumq; Parenti,
Cedat & in proprium, Fautor Amice, decus!

Per-Eximio Politissimoq; Dn. Resp. Favitori suo & Convictori honorando hæc L.M.Q.F.
M. Johann. Beißker/ *P. L. C. & Scholæ Witteb. Rect.*